

iconografie; Sfinții Mauritius, Laurentius, Ulrich și Veit; biografie apuseană la anul 1000-sectiune; însemne de stăpânire și identitate națională: sfânta lance ungară; însemnele boemiene și tronul de piatră; lancea sfântă și însemnele poloneze; însemnele de putere ale Imperiului roman sec. X–XI.

Capitolul VI reprezintă un corolar *Europa Centrală între anul 1000 și 2000* care are la bază cei 1000 de ani de moștenire comună.

În fața monumentalei lucrări în care se regăsesc contribuțiile a 147 (datorită numărului foarte mare a fost imposibil să-i citez pe toți și din motive lesne de înțeles nu am operat nici la o selecție care ar fi putut nemulțumi o parte a acestora) dintre cei mai renumiți specialiști din țările respective nu ne rămâne decât să ne plecăm respectuos și să regretăm absența istoricilor și arheologilor români. În ciuda faptului că România nu face parte din conceptul de Europa Centrală, credem că o participare românească ar fi fost o completare fericită la această expoziție de vreme ce Transilvania a fost inclusă acestui spațiu. Realitățile transilvănene atât de complexe din jurul anului 1000 și-ar fi găsit o mai bună exprimare prin prezentarea acestora și de către specialiștii români fără a-i exclude desigur pe cei maghiari. Credem că alături de cele două centre de la Alba Iulia (p. 593–598) și Cluj-Mănăștur (p. 597–599) singurele realități transilvănene prezentate ar mai fi putut fi incluse o serie de situri reprezentând cetăți de pământ, necropole și

așezări, contribuind astfel la nuanțarea peisajului intracarpatic în jurul anului 1000.

Absența participării românești de la acest grandios proiect poate explica doar parțial petele albe (pe teritoriul actual al României) existente pe hărțile prezentând teritoriile creștine și răspândirea creștinismului în vremea lui Chiril și Metodiu (Catalog, p. 227), sau pe cele privind cucerirea Bazinului carpatic de către triburile maghiare care includea la anul 930 întregul spațiu intracarpatic (Catalog, p. 309). Departe de a intra într-o dezbatere privind prezența românilor la nord de Dunăre în sec. IX–XI, în treacănt fie spus că aceasta e atestată implicit prin prezentarea pietrei cu scriere runică de la Sjonhem-Gotland ridicată în amintirea unui viking ucis de vlahi pe drumul de întoarcere spre casă (Catalog, p. 130), nu pot să nu remarc că și prezența statului bulgar (creștin începând cu 865) la nord de Dunăre despre care avem informații scrise și arheologice solide este trecută sub tăcere.

Păstrând regretul neparticipării românești la acest impresionant proiect felicităm călduros colegii din Germania, Cehia, Slovacia, Polonia și Ungaria pentru opera comună, model de urmat pe viitor și pentru alte regiuni ale Europei care se vrea astăzi casa noastră comună. De prisos să mai spunem că realizarea grafică a celor trei volume este de excepție.

Adrian Ioniță

SYLVIE CANTRELL, CORINNE GOY, CLAUDINE MUNIER, *Histoire d'un quartier de Montbéliard (Doubs). Le bourg Saint-Martin (XIII^e–XX^e s.), Documents d'archéologie française 83, Série Archéologie préventive, Paris, 2000, 140 p., 101 fig.*

Volumul cu numărul 83 din seria Documente arheologice franceze se deschide cu o prefață (p. 11–12) sub semnătura profesorului Frans Verhaeghe de la Universitatea din Bruxelles, care face o pledoarie pentru arheologia urbană.

Lucrarea propriu-zisă cuprinde trei mari părți: I. *Prezentarea orașului* (p. 13–18) cu două subcapitole privind evoluția geologică locală și geneza unui oraș din sec. X la sec. XV de la un castel la cartierul Velotte; cap. II (p. 19–56)

intitulat *Studiu și evoluție a structurilor arheologice (sec. XIII–XX)*, cuprinde zece subcapitole, primul fiind legat de justificarea și problematica săpăturilor, celelalte nouă de etapizarea cronologică a sitului din sec. XIII (etapa I) până în sec. XIX–XX (etapa VII); cap. III *Aspecte ale vieții cotidiene* (p. 57–124) structurat în șase subcapitole – introducere, elemente de arhitectură și mobilier divers, hrana, băutura, îngrijirea, lucrări rustice, ocupații domestice și sociale, concluzii.

Lucrarea se încheie cu concluzii generale (p. 125–126), un util glosar explicativ de termeni tehnici folosiți pe parcurs (p. 127–129), izvoare și bibliografie (p. 131–136), precum și cu rezumate în limbile franceză, engleză și germană (p. 137–140).

Volumul de față își datorează existența unui program lansat în 1989 de către municipalitatea din Montbéliard, de construire a unui centru comercial cu parcare subterană în cartierul Velotte – unul dintre cele mai vechi cartiere ale orașului. Săpăturile de salvare începute în 1991, mai întâi punctual pentru a determina suprafața ocupată de vestigii arheologice, iar în anii

1993–1994 extensiv, au dus la excavarea unei suprafețe de 3000 m². Deși materialele rezultate în urma cercetării nu au nimic extraordinar, ele fiind comune, lucrarea constituie o interesantă valorificare interdisciplinară a unor săpături arheologice urbane de salvare, care s-ar putea constitui într-un model de urmat și la noi.

În final remarcăm condițiile grafice foarte bune cu ilustrația introdusă în text, ceea ce face mult mai ușor consultarea lucrării, precum și rezumatele în limbi de circulație inclusiv în limba franceză deși volumul este redactat în această limbă.

Adrian Ioniță

PARASCHIVA VICTORIA BATARIUC, *Cahle din Moldova medievală (secolele XIV–XVII)*, Muzeul Național al Bucovinei, Suceava, 1999, 314 p., 96 fig.

Volumul reprezintă teza de doctorat și totodată rodul muncii desfășurate mai bine de 20 de ani într-un domeniu al arheologiei medievale până nu demult ignorat. Lucrarea se deschide printr-un cuvânt înainte purtând titlul: *Retrospecție a universului mirific al cahlelor*, sub semnătura prof. Victor Spinei, (p. 7–9), după care urmează lista abrevierilor (p. 10–15) și introducerea (p. 16–20). Lucrarea se structurează în 8 capitole: I. *Istoricul cercetărilor* (p. 21–33); II. *Soba din cahle pe plan european și teritoriul locuit de români – cu privire specială la Moldova. Apariție și dezvoltare* (p. 34–57); III. *Ateliere specializate în producerea cahlelor. Tehnica de lucru* (p. 58–80); IV. *Tipologia și cronologia cahlelor* (p. 81–97); V. *Motive decorative pe cahle* (p. 98–133); VI. *Reconstituiri*

de sobe (p. 134–143); VII. *Concluzii* (p. 144–152); VIII. *Catalogul cahlelor* (p. 153–188).

Volumul este însoțit de un indice onomastic și toponimic (p. 189–196), de o bogată ilustrație (p. 197–293), precum și de un rezumat în limba germană (p. 295–314).

Lucrarea este extrem de utilă deoarece reprezintă prima sinteză privind problematica cahlelor descoperite într-o parte a teritoriului românesc, precum și datorită bogatului material arheologic prezentat.

Condițiile grafice sunt foarte bune, iar rezumatul în limba germană o face accesibilă și specialiștilor de peste hotare.

Adrian Ioniță

ALEXANDRU MADGEARU, *Români în opera Notarului Anonim*, Cluj Napoca, 2001, 295 p., 5 fig.

Lucrarea apare ca al XXVII-lea volum din seria Bibliotheca Rerum Transsylvaniae sub egida Fundației Culturale Române, Centrul de Studii Transilvane.

Autorul, care a anticipat acest volum cu o serie de studii referitoare la problematica respectivă, și-a structurat lucrarea în trei mari părți fiecare cu mai multe subcapitole. După introducerea (p. 9–16) urmează partea I. *Izvorul*, care cuprinde: cap. 1 *Cine a fost Notarul*

Anonim? (p. 19–25); cap. 2 *Credibilitatea operei Notarului Anonim* (p. 26–50).

Partea a II-a „*Blacii din Pannonia*” cuprinde capitolele: 1. *Analiza textului* (p. 53–72); 2. *Populația romanică din Panonia în secolele V–X* (p. 73–104); 3. *Români din Panonia* (p. 105–114).

Partea a III-a este structurată în: 1. *Credibilitatea relatării despre cucerirea Transilvaniei* (p. 117–149); 2. *Mărturiile arheologice ale primei pătrunderi maghiare în Transilvania*